

Provinciale Commissie Groningen
 Secretariaat: Haddingestraat 24
 9711 KD GRONINGEN
 e-mail: heemschutgroningen@gmail.com

Aan de Nationaal Coördinator Groningen; de heer J.G.M. Alders
 Waagstraat 1, 9712 JX Groningen
 (verzonden per e-mail)

Betreft:

Reactie op het Concept Meerjaren Programma Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen

9 november 2015

Geachte heer Alders,

Hierbij wil de Erfgoedvereniging Heeschut graag reageren op het onlangs gepresenteerde Concept Meerjaren Programma Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen.

Vooraf:

1. Complimenten voor de werkwijze van de NCG en zijn medewerkers voor het in zeer korte tijd opstellen en het voorliggende resultaat van het Meerjarenprogramma.
2. Ook complimenten voor opzet, inhoud en compleetheid van het rapport en de constructieve en innovatieve voorstellen voor de aanpak van de problematiek. Het ziet er veelbelovend uit!
3. Heemschut is vooral blij en tevreden dat de problematiek van en het omgaan met het Groninger erfgoed een zelfstandige en belangrijke positie in het Meerjarenprogramma heeft gekregen.
4. Maar ook uit diverse stimulerende teksten en voorbeelden in het MJP blijkt dat de NCG het Groninger landschap en erfgoed een zeer warm hart toedraagt. Maar hij geeft tevens aan dat hij het Groninger erfgoed ook zodanig wil behouden, herstellen, (mede)gebruiken en ontwikkelen dat wij allen over enige jaren terug kunnen kijken op een goede aanpak en werkwijze.
5. Het voorstel voor een gebiedsgewijze, integrale aanpak (in samenwerking, ‘werk met werk maken’, combineren) spreekt ons zeer aan, waarbij wel de aantekening dient te worden gemaakt dat ‘losse’ individuele monumenten / objecten niet moeten worden vergeten.
6. Heemschut zal zich voornamelijk beperken tot een reactie op:
 - ten eerste uit deel I; de Aanpak paragraaf 6.3, ‘Leefbaarheid’ en 6.4; ‘Aandacht voor cultureel erfgoed’ en uit deel II; Uitwerkingen, paragraaf 7; ‘Cultureel erfgoed’
 - ten tweede op enkele passages in andere paragrafen waarin erfgoed, monumenten e.d. ook aan de orde komen.
7. De hoofdopmerking bij een aantal paragrafen en zinsneden is dat wij in alle gevallen behoefte hebben aan een concreet vervolgvorstel voor de aangekondigde actie. Kortom: Hoe wordt een en ander vorm gegeven, hoe zijn de voorgestelde teams samengesteld, wie doet wat, wanneer, tegen welke kosten, wat is de einddatum en wie is / zijn de (mede)financier(s). Want nu blijft het helaas bij een aantal goed bedoelde intenties en worden er zeer hooggespannen verwachtingen gewekt. (Zie ook hierna).

Concrete opmerkingen:

Bij 6.3 'Leefbaarheid'; (pag. 40): Tot onze tevredenheid heeft Libau als kartrekker voor het programma 'Cultureel erfgoed' uit het leefbaarheidsdossier inmiddels op 23 oktober een beschikking ontvangen voor de proceskosten van het uitvoeren van het programma 'Herbestemming Cultuurhistorisch Erfgoed' op basis van het ingediende projectvoorstel.

Wij begrijpen uit de tekst in het MJP (blauwe tekstblok) dat de NCG de budgettaire verantwoordelijkheid en de verdere ontwikkeling en uitwerking van de programma's leefbaarheid op zich zal nemen. Tevens is vermeld dat reeds afgesproken acties worden uitgevoerd.

Dat stelt ons als Erfgoedvereniging Heemschut in ieder geval gerust!

Bij 6.4 'Aandacht voor cultureel erfgoed'; (pag. 40,41, 42):

Heemschut heeft waardering voor het enthousiasmerend stuk waarin ook de NCG zijn liefde en zorg voor ons Groninger landschap en erfgoed verwoordt.

Wij zijn ook verheugd met het voorstel om een kwaliteitsteam, een atelier en een erfgoedloket in te stellen in te stellen om alle ontwikkelingen, plannen e.d. in goede banen te leiden. Dat wekt vertrouwen voor de toekomst m.b.t. de zorg en het omgaan met monumentale, karakteristieke en beeldbepalende gebouwen en de historische stedenbouwkundige en groenstructuren.

Van zeer groot belang is hierbij de door Heemschut van harte ondersteunde oproep van de NCG richting gemeenten om te zorgen dat de gemeenten zo spoedig mogelijk een complete inventarisatie met cultuurhistorische waardenstelling hebben van al hun monumentaal, karakteristieke, beeldbepalend erfgoed incl. de historische structuren.

Het zeer dringende advies van de NCG aan de gemeenten om deze waarden te vertalen en vast te leggen in juridisch instrumentarium, zoals de gemeentelijke monumentenlijsten, betekent een extra ondersteuning van en een logisch vervolg op de inspanningen van Heemschut van de laatste maanden om de gemeenten zover te krijgen.

Want alleen met een formele monumentenstatus is een waardevol gebouw redelijk veilig in het kader van te maken bestuurlijke en financiële afwegingen over hun toekomst.

Bij 7: 'Cultureel Erfgoed'; (pag. 110 t/m 114):

Ook in deze paragraaf worden de landschappelijke en cultuurhistorische waarden enthousiast beschreven. Een enkele opmerking:

- Aan het eind van de eerste alinea na 'om te behouden' toevoegen: 'herstellen, revitaliseren en beschermen', want **met alleen 'behouden' zijn we er niet!**
- Er staan in deze paragraaf verschillende activiteiten genoemd waarin teksten worden gebruikt als: 'is nog niet in beeld gebracht, moet nog worden geïnventariseerd, het ontwikkelen en vormgeven van een geïntegreerde aanpak, wordt geïnventariseerd en vastgelegd, wordt gebruikt, waarden en een status geven, wordt waar mogelijk gekoppeld, wordt ingezet voor, moet worden georganiseerd, moet worden uitgevoerd, zullen worden gebruikt, wordt in kaart gebracht, moet een afweging plaatsvinden.'
Wij verwijzen hierbij naar de onder 'Vooraf' gemaakte opmerking: **'Hoe wordt een en ander vorm gegeven, hoe zijn de voorgestelde teams samengesteld, wie doet wat, wanneer, tegen welke kosten, wat is de einddatum, wie is (deel)verantwoordelijk en wie is / zijn de (mede)financier(s).**
Want nu blijft het helaas bij een aantal goed bedoelde intenties en worden er zeer hooggespannen verwachtingen gewekt.
Wij zijn daarom benieuwd naar de concrete projectbeschrijvingen.
- Heemschut steunt het voorstel om de **provincie de 'lead' te geven bij het uitvoeren van de cultuurhistorische waardenstelling.** Wij bepleiten in dat verband nogmaals het door de NCG en/of de provincie bieden van (financiële) hulp en bijstand aan de gemeenten bij het inventariseren en selecteren van hun erfgoed. Want het is ons gebleken dat de wil er in zijn

algemeenheid wel is, maar dat men door alles wat er vanaf verschillende kanten op de gemeenten afkomt, men het overzicht kwijt is en men **behoefte heeft aan een vorm van regie**.

Wij hebben overigens gezien dat in de zeer recente Herziene Ontwerp Omgevingsvisie (o.a. op pag. 62) een voorstel wordt gedaan voor het maken van een erfgoedmonitor, waarbij wordt verwezen naar het MJP waarin een inventarisatie (voor de hele provincie) wordt aangekondigd. De provincie neemt hiermee dus ook een verantwoordelijkheid.

- Positief en veelbelovend achten wij het instellen of opstellen van een **kwaliteitsatlas, de inspiratieboekjes, een kwaliteitsteam, een erfgoedloket, de erfgoedmeting, de cultuurhistorische waardenstelling met database enz.**

Algemene opmerking daarbij is en blijft nogmaals onze oproep om daarbij ook zoveel mogelijk gebruik te maken van **regionale deskundigen** uit de verenigings- en particuliere sector, want onder andere daar zit immers ook de waardevolle en onmisbare (ervarings)deskundigheid.

Overige opmerkingen:

- Ook pleiten wij nogmaals voor het **opnemen van materiedeskundigen** op het gebied van het erfgoed in de gebiedsteams en andere gremia waarin een integrale gebiedsaanpak aan de orde komt en het omgaan met het erfgoed een belangrijke rol speelt / kan spelen (zie pag. 153). In dat verband is het goed om te lezen dat de NCG een pleidooi houdt voor de **versterking van de (ambtelijke) ondersteuning**.
- In de bijdragen (in de diverse bijlagen bij het MJP) van de verschillende gebiedsclusters staan al dan niet uitgebreide opmerkingen over het omgaan met ons erfgoed. Het valt ons op dat de opzet, kwaliteit en compleetheid van die bijdragen nogal verschillen. Vooral in teksten over het inventariseren van waardevolle bouwwerken en de mogelijkheden (instrumentarium) om ze een beschermende status te geven zit nogal verschil in aanpak. Wij pleiten voor het zoeken naar **één gezamenlijke tekst voor alle clusters / gebieden / gemeenten m.b.t. het omgaan met erfgoed**. Dat zal de gezamenlijkheid en integraliteit alleen maar ten goede komen.
- De gemeente Groningen vermeldt in haar bijdrage het pleidooi voor het opzetten van een **'Fonds Cultureel Erfgoed'** waaruit 'enerzijds (onveilige urgente) gebouwen structureel en adequaat preventief kunnen worden verstevigd of hersteld. En anderzijds kunnen met dit investeringsfonds tzt. beschermde monumenten vakkundig en fundamenteel worden hersteld.' Wellicht een idee voor de NCG om alsnog toe te voegen aan het overzicht van activiteiten in het MJP?
- Wij missen in de voorgestelde activiteiten de mogelijkheid om nu 'werk met werk'-makend een koppeling te leggen tussen de **asbestverwijdering** van de schuren van de grote en karakteristieke Groninger boerderijen en het aanbrengen van **zonnepanelen op die daken**. Naar onze mening zou een dergelijk programma een goed voorbeeld kunnen zijn van een innovatief, creatief en toekomstgericht idee waarop later met trots op kan worden terug gekeken.

Bij 8.2: 'Participatie van bewoners op lokaal niveau' (pag. 47); In de meeste gebiedsclusters ontbreekt helaas (rechtstreekse) deskundigheid op het gebied m.b.t. het omgaan met erfgoed. Ons pleidooi is dat hier een goede oplossing voor wordt gevonden.

Tot slot: Wij hopen van harte dat het zal lukken om in goed overleg met de overige partners gezamenlijk een redelijke begroting met kostendekking op te stellen voor de uitvoering en begeleiding van alle genoemde activiteiten!

Met vriendelijke groet,

Namens de Erfgoedvereniging Heemschut,

Ir. Pier P. Bosch

(technisch adviseur landschap en cultuurhistorie, PC Groningen)

Afschrift aan:

- Gedeputeerden mevrouw Gräper – van Koolwijk en de heer Eikenaar
- leden van het Erfgoedberaad
- Historische verenigingen
- Groninger Dorpen
- Libau
- Rijksdienst Cultureel Erfgoed
- Provincie Groningen (Richard Veenstra)